

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501 ☎: 06-1/441-6502
✉: titkarsag@repate.hu
🌐: www.repate.hu

Ügyszám: FRP/364/2019/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

304/2019. (XII. 12.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) az I. r. panaszos, valamint a II. r. panaszos¹ 2019. szeptember 7-én előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2019. december 12-én – Fráterné dr. Ferenczy Nóra testületi tag távollétében – megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszosok a velük szemben foganatosított rendőri intézkedés (elfogás és előállítás) miatt 2019. szeptember 7-én, postai valamint elektronikus úton panaszt terjesztettek elő.

I.

1) A panaszbeadvány szerint 2019. augusztus 27-én, *D., a P. u. * szám* előtt a II. r. panaszos apja, valamint testvére megtámadta a panaszosokat. Az eset során a II. r. panaszos apja egy ásóval rongálta meg a panaszosok gépjárműjét (megsérült a szélvédő, valamint a jobb oldali ajtó).

Az I. r. panaszos arról számolt be, hogy veszélyben érezte magát, az életét féltette, önvédelmi helyzetben volt. Az I. r. panaszos úgy érzi, hogy apósa kész lett volna őt az ásóval „agyonsapni”, „látszott rajta, hogy nem ura önmagának, kontrollvesztett állapotba került”. Az I. r. panaszos arra is utalt, hogy a II. r. panaszos testvére pszichiátriai kezelés alatt áll.

A II. r. panaszost a testvére lefogta, „lepofozta róla a szemüvegét, lecibálta a pólóját, köpdöste”. Az I. r. panaszos beszámolója szerint a II. r. panaszos testvére 2 méter magas, megtermett ember.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

A panaszosok sérelmezik, hogy az esetet követően őket nem sértettként kezelték, hanem garázdaság gyanújával előállították. Az I. r. panaszos kiemelte, hogy ő természetben és súlyában is bőven alulmarad a II. r. panaszos testvérével szemben. A panaszosok sérelmezik továbbá, hogy úgy állították őket elő, hogy kiskorú gyermekük felügyelete nem volt biztosított (és ezt hiába jelezték a rendőröknek), továbbá az előállítás időtartama meghaladta a „maximális 8+4 óra” terjedelmet.

A panaszosok úgy érzik, hogy az intézkedő rendőrök részrehajlóan intézkedtek, mivel a II. r. panaszos testvére büntetőügyekben eljáró ügyvéd.

A panaszosok megjegyezték továbbá, hogy a Rendőrkapitányság elfogultság okán áttette az ügyüket a B. városi Rendőrkapitányságra.

2) A panaszosok beadványuk kiegészítéseként elküldték a panaszolt eset után készült ambuláns kezelőlapjaikat, amelyek alapján elmondható, hogy a panaszosok zúzódásokat szenvedtek.

II.

A Testület a panasz kivizsgálása során, a tényállás pontosabb megismerése érdekében felvilágosítást kért a rendőrségtől a panaszolt intézkedésről, valamint megküldeni kérte az azzal kapcsolatos további rendőrségi dokumentumokat, és a konkrét kérdésekkel összefüggésben a rendőrség álláspontját.

1) Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés az alábbi információkat tartalmazza:

A fenti napon 13 óra 20 perckor *N. M.* r. főrm és *G. B.* r. őrm intézkedést kezdeményeztek a panaszosokkal szemben, amelynek keretében őket igazoltatták, majd szándékos bűncselekmény elkövetésén való tettenérés miatt elfogták.

Az intézkedő rendőrök a Tevékenység-irányítási Központ utasítására jelentek meg a helyszínen, mivel bejelentés érkezett, hogy „bántalmazás van folyamatban”.

Az intézkedő rendőrök a helyszínen azt látták, hogy egy magas férfi áll, kezében egy fél téglával. A rendőrök a gépkocsiból kiszállva közölték, hogy „rendőrség”, majd a férfit felszólították, hogy a kezében lévő tárgyat tegye le. A férfi letette a téglát. Az intézkedő rendőrök ezt követően közölték a nevüket, rendfokozatukat, az intézkedés célját és okát. A férfit igazoltatták: ő volt a II. r. panaszos testvére.

A rendőrök a helyszínen egy idős férfit is találtak, aki erősen feldúlt állapotban volt. Az idős férfit is igazoltatták: ő volt a II. r. panaszos apja.

Az igazoltatott személyek elmondták, hogy néhány perccel korábban távoztak egy szürke színű gépjárművel a panaszosok, akikkel egy régóta fennálló birtokvita miatt dulakodás alakult ki, amely során az I. r. panaszos egy „paprika spray”-t vett elő és lefújta a dulakodókat. A panaszosok ezt követően távoztak a helyszínről.

Az intézkedés során érkeztek a helyszínre a panaszosok, akik a rendőröket meglátva „nagy hangon adták elő sérelmeiket”.

Az intézkedő rendőrök ekkor úgy érezték, hogy „megerősítő erőket” kell kérniük a helyszínre: Kétségi gk. járőr és Sátor 420-a járőr egységek érkeztek a helyszínre. Az ellenérdekű felek meghallgatása így már biztonságos keretek között zajlott.

A panaszosok elmondták, hogy azért érkeztek a helyszínre, hogy a II. r. panaszos apjával megbeszéljék a köztük fennálló vitát. A helyszínen azonban a II. r. panaszos apja nagy hangon szólította meg és szólította fel őket a távozásra, így érdemi megbeszélés nem történt. A régi sérelmek felemlégetése során a vita dulakodásba fulladt, lökdösődés alakult ki. Ekkor az I. r. panaszos a gépjárműben ült. A vita hevében – a panaszosok elmondása szerint – a II. r. panaszos apja magához vett egy kerti ásót, majd az utcára ment, és nagy erővel a panaszosok gépjárműve szélvédőjének jobb oldalára ütött, majd „jobb oldali első ajtó A és B oszlop közötti tetőív részére” is ráütött. Ezen az oldalon ült az I. r. panaszos, lehúzott ablak mellett. A II. r. panaszos és testvére dulakodásában a II. r. panaszos apja nem vett részt. Az I. r. panaszos kiszállt a gépjárműből, majd a nála lévő „paprika spray”-vel a dulakodó testvérek irányába fújt „azzal a céllal, hogy a férje segítségére kelljen”: lefújta a II. r. panaszos apját, valamint testvérét is. A dulakodásnak itt vége lett. Ezt követően az I. r. panaszos arrébb sietett és rendőri segítséget kért. Ezt követően a II. r. panaszos testvére a magához vett egy 2 méter hosszú tetőlécet és ezzel az eszközzel felfegyverkezve lépett ki az utcára. A II. r. panaszos beszállt a gépjárművébe elhajtott az I. r. panaszoshoz, majd mivel apja és testvére felfegyverkezve és kiabálva tartottak feléjük, távoztak a helyszínről. A panaszosok ekkor nagy „koppanást” észleltek.

A II. r. panaszos apja, valamint testvére elmondták, hogy erősen felindult állapotban (a „paprika spray”-s támadás miatt) valóban ásóval és léccel a kezükben tartottak a panaszosok felé, akik ekkor elhajtottak. A II. r. panaszos apja egy földön lévő „beton darabot” a távolodó autónak dobott.

A fentieket az érintettek nagyjából megegyező módon adták elő.

A rendőrök ezt követően közölték a panaszosokkal, hogy őket előállítják a D. városi Rendőrkapitányságra, amelyet a panaszosok tudomásul vettek.

A szállítást megelőzően a panaszosokon légalkohol mérőt alkalmaztak, amelynek eredménye mindkét panaszos esetében 0,00 mg/l lett.

A szállítás során kényszerítő eszközt (bilincset) nem alkalmaztak, mivel a panaszosok együttműködőek voltak.

A felmerült közlekedési, ill. bűnügyi szituációkkal kapcsolatban a helyszínt átadták P. J. r. tzs. úr, valamint a Bűnügyi Műveletirányító részére.

A tanúkutatás eredményeként megállapítható, hogy az eseményt az utcában dolgozó két munkás látta, akik egybehangzóan elmondták, hogy hallották az hangoskodást és látták, hogy az építkezéshez érkezik egy zaklatott nő, majd telefonál. Kisvártatva megállt a nő előtt egy szürke autó, amely mögött sietve érkezett két férfi ásóval és tetőléccel. Aki az ásót tartotta a földre hajolva felvett egy darab követ, majd – miután a nő beszállt az autóba – megdobta az autót. A tárgyat meg is mutatták a rendőröknek. A munkások magát a helyszíni dulakodást nem látták.

A panaszosok ruházatát A. L. r. őrgy, valamint G. B. r. őrm részlegesen átvizsgálta, és közbiztonságra különösen veszélyes eszközt, ill. más dolgot, amelynek birtoklását törvény tiltaná, nem került elő.

A panaszosokat az intézkedő rendőrök felvilágosították a panasztételi lehetőségeikről, amelyet tudomásul vettek. A panaszosok nem szerepeltek az országos körözési rendszerben. A panaszosok hozzátartozó értesítését nem kérték.

A II. r. panaszost orvosi vizsgálatot követően állították elő a Rendőrkapitányságra.

A panaszosokkal szemben büntetőfeljelentést tettek.

A panaszosokat szóban tájékoztatták a védelemhez való jog gyakorlásának lehetőségéről, számukra az előállítás okáról szóló tájékoztatót és az előállítás idejéről szóló igazolást kiadták.

2) Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentéshez tartozó parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint a panaszosok a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. §-ának (1) bekezdése szerinti igazoltatása, 31. §-ának (1) bekezdése szerinti ruházatuk átvizsgálása, valamint 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerinti elfogása és előállítása jogszerű és szakszerű volt, továbbá megfelelt az Rtv. 15. §-ának (1) és (2) bekezdése szerinti arányosság követelményének.

3) Az intézkedő rendőrök jelentései az állásfoglalás II. rész 1) és 2) pontjában foglaltakhoz képest az alábbi többlet információkat tartalmazza:

A panaszosokat garázdaság gyanúja alapján fogták el és állították elő.

A jelentés szerint a rendőrök nem ismerték az intézkedést megelőzően a panaszügy alapjául szolgáló konfliktus részeseit, így nem tekintik magukat elfogultnak.

Az I. r. panaszos elmondta, hogy senkit nem kíván értesíteni arról, hogy őt előállítják, mert elmondása szerint szégyelli azt. Elmondta továbbá, hogy 8 éves gyermekére az édesanyja vigyáz, ezért a gyermek felügyelete megoldott.

A rendőrök azon az állásponton van, hogy az ügy alapjául szolgáló esemény során „több elkövetési magatartás is megvalósult, valamint több személy is részt vett a cselekményben”. A rendőrök az intézkedést a lehető leghamarabb végrehajtották; a panaszosokat átadták az őrzésre kijelölt személynek, majd a „bűnügyes kollégák” őket meghallgatták.

4) Ny. M. r. ftörm tanúként való meghallgatásáról szóló jegyzőkönyv az állásfoglalás II. rész 1)-3) pontjaiban foglaltakhoz képest az alábbi többlet információkat tartalmazza:

Az I. r. panaszos először úgy nyilatkozott a helyszínen, hogy értesíteni kívánja édesanyját, aki jelenleg a 8 éves gyermekére vigyáz. Mikor azonban a rendőrök kérték tőle az édesanyja telefonszámát, az I. r. panaszos közölte, hogy mégsem szeretné az értesítést, „mert szégyelli édesanyja előtt, hogy ő a rendőrségen tartózkodik”. A rendőr ekkor megkérdezte, hogy megoldott-e a 8 éves gyermek folyamatos felügyelete, amelyre az I. r. panaszos azt felelte, hogy igen.

5) A panaszosok előállításának időtartamáról szóló igazolások tanúsága szerint a panaszosok előállítása a fenti napon 13 óra 20 perctől 23 óra 30 percig tartott.

Az igazolás szerint az előállítás során a panaszosoknak sérülése nem keletkezett, panasszal nem éltek. Az igazolások átvételét a panaszosok aláírásukkal elismerték. Az igazoláson szerepel mind az alapvető jogok biztosának, valamint a Testületnek az elérhetősége, valamint egy rövid panasztételi lehetőségekről szóló tájékoztató.

6) A panaszosok előállításának időtartamát egy-egy határozatban 4 órával meghosszabbították, mivel velük szemben „szükséges eljárási cselekmények végrehajtására az előállítás 8 órás időtartama nem volt elegendő”. Egyéb releváns információ a határozatokban nem szerepel.

7) A személyi szabadságában korlátozott személy jogainak érvényesüléséhez szükséges kimutatások nyomon követhetőségéhez szükséges segédlet tanúsága szerint a panaszosokat

előállító helyiségben helyezték el, jogaikról és kötelezettségeikről, valamint az előállító helyiség rendjéről szóló tájékoztatót számukra átadták, élelmezést kértek.

8) A Rendőrkapitányság által a Testület rendelkezésére bocsájtott egyéb dokumentumok (A panaszosok rendőrség felé megfogalmazott panaszlevele; Értesítés a rendőri intézkedéssel szembeni panasz kivizsgálására irányuló hatósági eljárás megindulásáról; Az Értesítésre vonatkozó tértivevény; Az I. r. panaszos levele, amivel jelzi a rendőrség felé, hogy a Testületnél panaszt terjesztett elő; Végzés a rendőrségi panasz eljárás felfüggesztéséről; Jegyzék a letéti tárgyakról) a panaszügy elbírálása szempontjából további releváns tényeket nem tartalmaznak, így azok ismertetésétől a Testület eltekint.

III.

A panaszosok sérelmezték, hogy őket elfogták és előállították, személyi szabadságukat szükségtelenül hosszú ideig korlátozták, továbbá, hogy az intézkedő rendőrök nem vették figyelembe a panaszosok kiskorú gyermekének érdekeit. Ezen túl sérelmezték az intézkedés részrehajló voltát.

Testület a panaszbeadvány és a rendőrségtől kapott felvilágosítás alapján – figyelemmel a panaszolt intézkedés idején hatályos Rtv. és a a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) rendelkezéseire – megállapította, hogy a rendőri fellépés és intézkedés érintette a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) Szabadság és Felelősség fejezetének IV. cikke szerinti személyi szabadsághoz való jogát, XV. cikke szerinti törvény előtti egyenlőséghez, valamint XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogát az alábbiak szerint.

1) A Testület vizsgálta a panaszos elfogásának és előállításának jogalapját.

A Testület rendelkezésére álló dokumentumok tanúsága alapján a panaszosokat a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 339. §-a szerinti garázdaság bűncselekménye elkövetésének tettenérése következtében az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontjának megfelelően – mérlegelési lehetőség nélkül – elfogták és előállították a Rendőrkapitányságra. A Testület megjegyzi, hogy az elfogás végrehajtásáról szóló jelentésen nincs megjelölve az a bűncselekmény, amely a tettenérést megalapozta, az az egyik rendőr külön jelentéséből derül ki (de ott sem pontos Btk. szerinti tényállás megjelölésével).

Az Alaptörvény 46. cikk (1) bekezdése alapján a rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme.

Az Rtv. 1. §-ának (2) bekezdés 1a. pontja szerint rendőrség az Alaptörvényben, az e törvényben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében általános nyomozó hatósági jogkört gyakorol, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi a bűncselekmények felderítését, valamint a bűncselekményből származó vagyont visszaszerzését.

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdésének megfelelően rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előljárója utasításainak – az e törvényben foglaltak figyelembevételével – engedelmességni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.

Az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése alapján a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak.

Az Rtv. 15. §-ának (1) és (2) bekezdése rögzíti, hogy a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, továbbá több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Minthogy az előállítás az egyik legsúlyosabb jogkorlátozással járó intézkedés, amelyre az Rtv. lehetőséget biztosít a rendőr számára, a Testület álláspontja szerint az ezen intézkedésekre irányadó rendelkezéseket – az Rtv. 2. §-ában foglalt, az emberi méltóság és általánosságban az emberi jogok védelmével kapcsolatos rendőrségi kötelezettség minél teljesebb érvényesülése érdekében – megszorítóan kell értelmezni, és különös gondossággal kell értékelni, megvalósulnak-e azok a körülmények, amelyeket az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdése szerinti – azaz kötelező – szabadságelvonás feltételeként a törvény megfogalmaz.

Az elfogás és előállítás jogalapjául szolgáló eseteket az Rtv. 33. §-a határozza meg taxatív módon. E szakasz (1) bekezdése azon eseteket tartalmazza, amikor a rendőrnek nincs mérlegelési lehetősége, el kell fognia és az illetékes szerv elé kell állítania az intézkedés alá vont személyt, míg e szakasz (2) bekezdése sorolja föl azon eseteket, amikor a rendőr mérlegelhet, hogy szükséges-e az intézkedéssel érintett személyt az illetékes szerv elé állítani.

Az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerint rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt (tehát nincs lehetőség mérlegelésre), akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek.

A Testület a vonatkozó jogszabályhelyek ismertetését követően utal töretlen gyakorlatára, amely szerint valamely cselekmény tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálja. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis a Testület nem veheti át a büntetőhatóság szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény értékelését – akkor, amikor a rendőrség az intézkedés jogalapjaként szándékos bűncselekmény elkövetésén való tettenérésre hivatkozik – az alapjog-korlátozás vizsgálata üreasedne ki.

A „tettenérés” fogalma kapcsán kiemelendők az alábbiak.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 273. §-a alapján a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni, vagy ha erre nincs módja, a rendőrséget tájékoztatni. E rendelkezés megegyezik a korábban hatályos büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 127. §-ának (3) bekezdésében foglaltakkal, ennek megfelelően a Testület irányadónak tartja a korábbi Be. kommentárjának vonatkozó megjegyzéseit, miszerint tettenérésnek minősül, ha az elkövető a cselekményt szemtanú jelenlétében hajtja végre, és őt a szemtanú elfogja, úgyszintén az is, ha az elkövetőt akár a szemtanú, akár a szemtanú felhívása, vagy más körülmény (pl. riasztó észlelése) alapján a szemtanútól különböző személy üldözés során elfogja [Jakucs Tamás (szerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez, 262. oldal].

A fentiekből kiderül tehát, hogy a tettenérés megállapításához szükséges egyfajta folyamatosság, amely a cselekmény elkövetését az elfogással összekapcsolja. Ezért abban az esetben is, ha az Rtv. tettenérés fogalmát nem csupán a hatóság általi észlelés alapján induló intézkedésekre

szorítjuk, szükséges, hogy a tetten ért személy mozgását, cselekvését – akár a szemtanúk, akár az értesítésre megjelenő rendőrök – végig kövessék a cselekmény elkövetésétől kezdve.

A tettenérés további, hasonló jelentőséggel bíró tartalmi elemét magyarázza a 13/2013. számú büntető elvi határozat (EBH 2013. B.13.). A Kúria magyarázata szerint a „[korábbi] Be. 127. § (3) bekezdése a bűnüldözésre jogosult hatóságnak nyújtott civil jogsegély, aminek lényege, hogy az elkövetőt elfogó, visszatartó személy a hatósághoz képest helyzeti előnyben van, viszont törvényileg engedélyezett magatartása fejében sem lesz cselekménye hatósági, hanem megmarad magáncselekménynek. [...] Kétségtelen, hogy az elfogás, visszatartás fizikai ráhatást jelent, éppen ezért különösen vizsgálendő, hogy az irányadó tényállás szerinti történések azokon a kereteken belül maradnak-e, amelyeket a jogalkotó a [korábbi] Be. 127. § (3) bekezdése esetében meghatároz. A tettenérés feltételezi a bűncselekmény észlelését; és ahhoz képest a cselekményt éppen elkövetőnek, az éppen eltávozó elkövetőnek, és az eltávozó elkövető üldözésből való elfogását, ekként visszatartását. Tettenérés alatt értendő, ha a cselekmény az adott személy – a tettenérő – szeme láttára, észlelése mellett történik; olyan fizikai közelségben, amikor reális lehetősége van az elkövetéshez férni, az elkövetőt elérni, az elkövető után eredni. Mindez a forró nyom, az idővesztés nélküli üldözés lehetősége; és éppen ezen alapul a társadalmi elismertsége.”

A Kúria idézett magyarázata alapján megállapítható, hogy a tettenérésnek a folyamatosság, a megszakítás nélküliség mellett szükségszerű eleme az is, hogy annak keretében sor kerüljön az elkövető fizikai ráhatással történő üldözésére, elfogására, visszatartására. Amennyiben az elkövető fentiek szerint leírt nyomon követhetősége megszakad, vagy ha vele szemben nem kerül sor – jellemzően fizikai ráhatással – üldözésre, visszatartásra, úgy tettenérésről nem beszélhetünk.

A Testület megítélése szerint a tettenéréshez szükséges, a lehetséges bűncselekmény elkövetése, rendőrség részéről való észlelése és az ő elfogása között fennálló folyamatosság fennállt, hiszen a Testület rendelkezésére álló információk alapján a rendőrök olyan gyorsan érkeztek ki a helyszínre az I. r. panaszos bejelentése alapján, hogy a cselekmény részesei még azok hatása alatt voltak, a cselekmény éppen elkövetett volt. Ugyan üldözésre nem került sor, de erre nem is volt szükség, hiszen végül minden lehetséges részes a helyszínen volt, vagy a helyszínre érkezett.

A fentiek tisztázását követően szükséges a panaszosok cselekményének a rendőri intézkedés jogalapja értékeléséhez szükséges mértékű vizsgálata, azaz, hogy a panaszosok cselekményét lehetett-e a helyszínen lehetséges szándékos bűncselekménynek tekinteni a Btk. 339. §-a tekintetében, amely az intézkedő rendőrök szerint megalapozta az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerinti szándékos bűncselekmény elkövetésén való tettenérést.

A Btk. 339. §-a értelmében, aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen bűncselekményt követ el. E törvényi tényállásba foglalt cselekmény jogi tárgya a köznyugalomhoz fűződő társadalmi érdek. Elkövetési tárgya lehet az elkövető vagy más tulajdonában álló dolog, míg passzív alanya bármely természetes személy. Az elkövetési magatartás megvalósul, ha az kihívóan közösségellenes és erőszakos. Kihívóan közösségellenesnek tekintendő, ha a tanúsított magatartás közvetlenül sérti vagy sértheti a közösség nyugalomát [ugyanakkor ez szubszidiárius jellegű, hiszen valójában minden bűncselekmény közösségellenes]. Az erőszak irányulhat személy és dolog ellen is. Személy elleni erőszak esetén egyaránt tényállásszerű a vis absoluta (akaratot megtörő) és a vis compulsiva (akaratot hajlító) erőszakos cselekmény is. Dolog elleni erőszaknak tekintendő a dologra gyakorolt rendellenes fizikai ráhatás (függetlenül attól, hogy az állagsérellemmel jár-e vagy sem). Ezen erőszakos magatartásnak alkalmasnak kell lennie továbbá arra, hogy a másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen (azaz negatív értékítéletet, nemtetszést, felháborodást hordoz). A tényállásszerűséghez mind a kihívóan közösségellenesség,

mind az erőszakosság, mint a megbotránkozásra, riadalomra alkalmasság együttesen szükséges, ugyanakkor utóbbi esetén – ahogy arra az „alkalmas” kifejezés is utal – nem szükséges, hogy ténylegesen megbotránkozást, vagy riadalmat keltsen. E bűncselekmény tehát a kihívóan közösségellenes és erőszakos magatartás tanúsításával – amennyiben alkalmas a megbotránkozásra és riadalomra – a tanúsítással befejezetté válik. Kiemelendő, hogy e bűncselekmény csak szándékosan követhető el, az elkövetőnek tehát tisztában kell lennie azzal, hogy a cselekménye kihívóan közösségellenes és ezért alkalmas mások megbotránkozására, riadalmára. [Ld. Belovics Ervin (szerk.): Büntetőjog II. Különös rész. HVGORAC, Budapest, 2018. 590-595. o.]

A Testület rendelkezésére álló információk alapján a rendőrök számára a helyszínen világossá vált, hogy a panasszal érintett cselekményben résztvevők mindegyike tanúsított olyan magatartást, amely a fenti feltételeknek megfelelhet. Kiemelendő e körben, hogy az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés utal is arra, hogy a történeteket az érintettek „nagyjából megegyezően mondták el”.

Ennek megfelelően viszont egy fontos aspektust értékelni szükséges a tényállásszerűség és szándékosság tekintetében.

Az Alaptörvény V. cikke alapján mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.

A Btk. 22. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges. Ugyanezen szakasz (2) bekezdés ac) pontja e körben rögzíti, hogy jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna, ha felfegyverkezve követik el.

Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés (tehát a helyszíni beszámoló) alapján rekonstruálható történeti tényállás szerint a II. r. panaszos a kiéleződő vita során dulakodni kezdett a testvérével. Ekkor az I. r. panaszos a gépjárműben ült, és egészen addig nem vett részt a dulakodásban, amíg a II. r. panaszos apja nem kezdte el ásóval ütni az autót. Ezt követően kiszállt, „paprika spray”-vel lefújta a dulakodókat „azzal a célzattal, hogy a férje segítségére kelljen” (ekkor a dulakodás véget is ért), majd a helyszínről arrébb távozott és a rendőrség segítségét kérte. A „paprika spray” használatán kívül tehát nem vett részt a dulakodásban. Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés alapján a II. r. panaszos apja, valamint testvére nem cáfolta ezeket, sőt maguk is elismerték, hogy legalább a „paprika spray” alkalmazása után ásóval és egy tetőléccel felszerelve támadólag rövid ideig üldözőbe vették a menekülő panaszosokat. A meghallgatott tanúk vallomása is azt erősíti, hogy a panaszosok menekültek.

A Testület megítélése szerint – figyelembe véve a jogos védelemre vonatkozó alaptörvényi és Btk-beli rendelkezéseket, de nem értékelve a büntetőjogi felelősség kérdését – legalább az I. r. panaszos tekintetében nem áll meg az elfogáshoz szükséges szándékos bűncselekményen való tettenérés. Ennek oka, hogy a helyszínen feltárt információk alapján alappal lehetett volna következtetni arra, hogy legalább az I. r. panaszos jogos védelmi helyzetben volt, nem lépett fel garázdaság szándékával, kizárólag az önmaga és férje testi épsége védelmében lépett föl.

Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy maga a garázdaság gyanúja nem állt fenn, hiszen a Testület elfogadja, hogy a helyszínen nem lehetett maradéktalanul tisztázni a történeti tényállást, ugyanakkor a tettenéréshez szükséges tényállásszerűség és az ahhoz kapcsolódó szándékosság már nem volt megállapítható.

a) A II. r. panaszos esetében elmondható, hogy részt vett a dulakodásban, nem kizárólag védekező magatartást tanúsított, a beszámolókból rekonstruálható tényállás alapján ő maga is támadólag lépett föl az apja, valamint testvérével szemben, így az ő esetében a Testület elfogadja a rendőrség álláspontját, miszerint megállapítható a garázdaság bűncselekményének lehetséges elkövetése (tehát a tényállásszerűség és szándékosság), rendőrség részéről való észlelése és az ő elfogása között fennálló folyamatosság. **A II. r. panaszos esetén nem merült fel olyan körülmény, amely akár a tényállásszerűséget és szándékosságot, akár a folyamatosságot megkérdőjelezte volna, így a II. r. panaszos személyi szabadságát jogszerűen korlátozták az intézkedő rendőrök.**

b) Más a helyzet azonban az I. r. panaszos tekintetében, mivel alappal kellett volna felmerülnie a jogos védelmi helyzetnek a helyszínen feltárt információk alapján, így az ő esetében nem áll meg a tényállásszerűség és szándékosság.

A Testület megítélése szerint ugyanakkor – a helyszínen feltárt információk alapján – bűncselekmény elkövetésének gyanúja az eset körülményeinek mérlegelése után egyébként megállapítható volt, ennek következtében tettenérés hiányában is fennállt az I. r. panaszos előállításának lehetősége. Ez azonban már nem kötelező előállítási ok, így az intézkedő rendőröknek mérlegelniük kellett volna annak szükségességét.

A Testület álláspontja szerint az előállítás szükségességét erősítő körülményként lehetett volna értékelni azt, hogy a cselekmény pontos felmérése érdekében célszerű a cselekmény valamennyi részesével szemben egy időben eljárni a Rendőrkapitányságon. Míg a szükségességet gyengítő tényező lehetett volna a panaszosok közös kiskorú gyermekének érdeke arra, hogy legalább az egyik szülője – függetlenül attól, hogy a gyermek felügyelete megoldott-e – hazamenjen tervezett időben.

A Testület megítélése szerint – a fenti körülményeket mérlegelve – az I. r. panaszos mérlegelés nélküli elfogása, így személyi szabadságának korlátozása alapjogot csekély mértékben sértő volt.

2) A Testület vizsgálta az előállítás időtartamát:

A panaszosok sérelmezték, hogy a „maximális 8+4 óra” időtartamot meghaladta az előállításuk.

Az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdése szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

A Szolgálati Szabályzat 30. §-ának (3) és (4) bekezdése rendelkezik az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig, vagy a fogvatartott személy nyomozó hatóság által történő átvételig tart, ideértve azt is, ha a nyomozó hatóság a fogvatartott személy őrizetét rendeli el. Az előállítás ebben az esetben is legfeljebb az Rtv. 33. § (3) bekezdésében meghatározott ideig tarthat. Ha az előállítás időtartamának az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerinti meghosszabbítása válik szükségessé, ennek tényét és időtartamát a fogvatartottal – a személyi szabadság korlátozása 8. órájának lejártát megelőzően – szóban közölni kell, és a meghosszabbítás tényét, okát, időtartamát, illetve annak közlését az előállításról készített jelentésben, valamint az előállítás időtartamáról kiállított igazoláson, az engedélyezésre jogosult vezető aláírásával együtt fel kell tüntetni.

Az Rtv. említett rendelkezése főszabályként a „szükséges” időt jelöli meg és csak végső korlátként határozza meg a 8 órás időtartamot, amit indokolt esetben, külön alak feltételek

mellett a további 4 órával hosszabbítani lehet. Felhívja a Testület a figyelmet az előállítás intézményének a személyi szabadságot súlyosan korlátozó jellegére, amelyre értelemszerűen vonatkozik az Rtv. fentebb már hivatkozott 15. §-ának (1) bekezdésében meghatározott arányossági követelmény is (A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával).

A Testület kifejezetten kérte, hogy a Rendőrkapitányság tételesen, az időpontok feltüntetése mellett jelölje meg, hogy a panaszos előállításának időtartama alatt milyen, az ő személyét is érintő eljárási cselekményeket hajtottak végre.

A Rendőrkapitányság a feltett kérdésre nem válaszolt. A Testület rendelkezésére álló információk alapján csupán annyi mondható el, hogy a panaszosok előállításának időtartamának meghosszabbítására azért volt szükség, mert „a szükséges eljárási cselekmények végrehajtására az előállítás 8 órás időtartama nem volt elegendő”. Egyéb jelentésből, az előállítás időtartamáról szóló igazolásokból, vagy egyéb dokumentumból nem derül ki, hogy pontosan miért volt szükség az előállítás idejének meghosszabbítására. Ehelyütt a Testület megjegyzi, hogy a Szolgálati Szabályzat hivatkozott 30. §-ának (4) bekezdése alapján rögzíteni kellett volna az elkészült jelentéseken, valamint az előállítás időtartamáról szóló igazolásokon a meghosszabbítás tényét, okát és időtartamát, azonban erre nem került sor.

A Testület gyakorlata szerint, amennyiben a rendőrség a panasz tartalmának megismerését követően nem cáfolja a panaszos állítását (és a rendelkezésre álló információk sem támasztanak kétséget azzal kapcsolatban), valamint – ahol szükséges – nem igazolja intézkedésének célját, úgy a Testület a döntését a panaszos állítására alapozza.

A fentieknek megfelelően a Testület megállapítja, hogy panaszosok előállításának időtartama meghaladta a szükséges mértéket, így a panaszosok személyi szabadságának korlátozása alapjogot súlyosan sértő volt.

3) A panaszosok sérelmezték, hogy az intézkedő rendőrök nem voltak tekintettel arra, hogy jelezték, a közös kiskorú gyermekük felügyelete nem megoldott.

Az Rtv. 24. §-ának (1) bekezdésének megfelelően a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáférőknek a tőle elvárható felvilágosítást megadni.

Az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozója vagy más személy értesítését kérje, ennek érdekében a fogvatartottat nyilatkoztatni kell. A fogvatartott által értesítendőnek megjelölt személy értesítésének kötelezettsége a rendőrséget terheli, az értesítést a rendőrség indokolatlan késedelem nélkül teljesíti. Ha az értesítés ténye az eljárás során keletkezett adatok alapján veszélyezteti az intézkedés célját, akkor az értesítést el kell halasztani és akkor kell megtenni, amikor a veszélyeztetés már nem áll fenn. Ha az értesítés ténye nem, de a fogvatartott által megjelölt személy értesítése veszélyezteti az intézkedés célját, akkor őt fel kell hívni arra, hogy más személyt jelöljön meg. Ha a fogvatartott olyan más személyt jelölt meg, akivel kapcsolatban az értesítésnek nincs akadálya, a rendőrség az utóbb megjelölt személyt értesíti.

Az Rtv. 18. §-ának (3) bekezdése alapján a fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja.

A Szolgálati Szabályzat 15. §-ának (2) bekezdése értelmében a hátramaradt gyermekről történő gondoskodás érdekében a rendőr intézkedik.

A fentiek értelmében – a jogszabályi rendelkezéseket a gyermek mindenképp felett álló érdeke szerint értelmezve – az intézkedő rendőrnek minden esetben meg kell tennie a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy szülő elfogása, illetve előállítása miatt kiskorú személy ne maradjon felügyelet nélkül.

A Rendőrség által a Testület rendelkezésére bocsájtott dokumentumok tanúsága szerint az I. r. panaszos valóban jelezte, hogy szeretné értesíteni édesanyját, mert ő vigyáz 8 éves gyermekére. Amikor azonban a rendőrök kérték az I. r. panaszos édesanyjának telefonszámát, az I. r. panaszos közölte, hogy mégsem szeretné az értesítést, mert „szégyelli az édesanyja előtt, hogy ő a rendőrségen tartózkodik”. Amikor a rendőrök megkérdezték, hogy a gyermek folyamatos felügyelete megoldott-e, az I. r. panaszos azt felelte, hogy igen.

A panaszosok beadványa és a Rendőrkapitányság által a Testület rendelkezésére bocsájtott dokumentumok között ellentmondás van, amely ellentmondást a rendelkezésére álló információk alapján feloldani nem lehet, így e tekintetben nem állapítható meg a panaszosok tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának sérelme.

4) A panaszosok álláspontja szerint az intézkedő rendőrök elfogultan intézkedtek, mivel a II. r. panaszos testvére büntetőügyekben eljáró ügyvéd.

Az Rtv. már hivatkozott 13. §-ának (2) bekezdése szerint a rendőr részrehajlás nélkül köteles intézkedni. A részrehajlás nélküli intézkedés azt jelenti, hogy sem a rendőri intézkedés megtétele vagy elmulasztása, sem pedig az intézkedés minősége nem alapulhat az intézkedés alá vont személy valós vagy vélt védett tulajdonsága (nem, faj, vallás, politikai nézet, stb.) szerinti különbségtétel.

Az egyenlő bánásmód követelményét az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény tölti meg tartalommal. E törvény 1. §-a úgy fogalmaz, hogy az egyenlő bánásmód követelménye alapján Magyarország területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben e törvény rendelkezései szerint azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni. Ugyanezen törvény 4. §-ának d) pontja alapján az egyenlő bánásmód követelményét a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek jogviszonyaik létesítése során, jogviszonyaikban, eljárásaik és intézkedéseik során kötelesek megtartani.

Mind a tisztességes eljárás, mind az egyenlő bánásmód követelménye abból az alapvető jogállami alapelvből származik, amely szerint törvény előtt minden ember egyenlő, azaz az államhatalom képviselőinek mindenki ügyében részrehajlás nélkül, azonos tisztelettel és körültekintéssel, a törvény rendelkezéseinek megfelelően ésszerű határidőn belül kell eljárnia.

Az intézkedő rendőrök jelentésükben leírták, hogy a panaszügy alapjául szolgáló cselekményben részes felek egyikét sem ismerték korábban, intézkedésük során nem voltak elfogultak.

A panaszosok beadványa és a Rendőrkapitányság által a Testület rendelkezésére bocsájtott dokumentumok között ellentmondás van, amely ellentmondást a rendelkezésére álló információk alapján feloldani nem lehet, így e tekintetben nem állapítható meg a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog, valamint az egyenlő bánásmód követelményének sérelme.

IV.

A Testület az ügy gondos mérlegelése alapján az alábbi következtetésekre jutott:

A konkrét ügyben az intézkedő rendőrök a II. r. panaszost kellő jogalap birtokában fogták el és állították elő, így e tekintetben a II. r. panaszos személyi szabadságának korlátozása jogszerű volt. Az I. r. panaszos esetében azonban – a helyszínen rendelkezésre álló információk alapján – nem állnak meg a tettenéréshez szükséges feltételek, így az ő esetében mérlegelni kellett volna az előállítás szükségességét, így az I. r. panaszos személyi szabadságának korlátozása alapvető jogot csekély mértékben sértő volt.

A panaszosok előállításának időtartamát a Rendőrkapitányság nem indokolta, így a Testület megállapította, hogy a panaszosok személyi szabadságának korlátozása alapvető jogot súlyosan sértő volt.

A panaszosok közös kiskorú gyermeke felügyeletére vonatkozóan megfogalmazott panasz tekintetében a panaszosi és rendőrségi álláspontok feloldhatatlan ellentmondása miatt nem állapítható meg a panaszosok tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának a sérelme.

A részrehajló intézkedésre vonatkozó panasz tekintetében a panaszosi és rendőrségi álláspontok feloldhatatlan ellentmondása miatt nem állapítható meg a törvény előtti egyenlőség követelményének, valamint tisztességes eljáráshoz való alapvető jognak a sérelme.

Tekintettel arra, hogy a Testület súlyos alapjogsérelmet állapított meg a rendelkező részben foglaltak szerint – az Rtv. 93/A. §-ának (6) bekezdése alapján – az állásfoglalást megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2019. december 12.

Dr. Lukács Tamás
elnök

Dr. Cservák Csaba
előadó testületi tag

Dr. Wildner Domonkos
testületi tag